

1923 július 12.

szon nélkül 170. —
extrakivitelben 430
szállít nagyban is:
D), Nagypiac 10

u üzlet!

1543

Reg. Maria 6

ára!!

il gyári áron
mesmann-féle
ony- és kazán
söveket, vörös-
rga rézcsövet,
t, mindenféle
savart, sin-
rt, sinszeget,
éseket, féme-
csapágyfémek.

Baross-utca
10. sz. alatt

gyár

alepesség

1428

aphatók!

onal
részere
FIA

lux-ban
ngu ellátás,
1542

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ÉS NYOMDA

Cluj, Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELET

ELŐFIZETÉSI ÁRAK.

Romániában
Egész évre — — 620
Félévre — — 320
Negyedévre — — 170
Egy hónapra — — 60
Egy szám ára, pályaud-
varon és vidéken is, 3 lej
Bukarestben — 350

Csehszlovákiában
Egy hónapra — 20 ck
Egy szám — 120 ck

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 117. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5683. Tamuz 29. — 1923. július 13. Péntek

Holnap elszakítják a Ruhr-vidéket Németországtól?

Július 14-ike a rajnai köztársaság kikiáltásának időpontja. Megdöbbenés Németországban

(Berlin, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megdöbbenő távirat érkezik ma a Ruhr-vidékről, amely, ha igaz, nemcsak a német-francia viszonyt, hanem egész Németországot új helyzet elé állítja. A távirat azt jelenti, hogy a megszállott területeken

július 14-én ki fogják kiáltani a külön rajnai köztársaságot.

A jelentésből kitétnik, hogy a franciák összes legutóbbi intézkedései, így a gerinces német vasutasok kiutasítása, valamint a néhány nappal ezelőtt elrendelt határozat a Ruhr-vidék és Németország között, a lövészárkok és a drótsóvények felállítására, mind ezt a célt szolgálták. A megszálló csapatok már jól előre lehetetlen akartak tenni minden német ellenakciót, Németországból senki nem jöhetett volna át,

a német csapatok, ha beavatkozást kísérelnének meg, már kész francia harcvo-nallal találják magukat szembe.

Ebben a gondosan előkészített szeparáltságban akarják a megszálló csapatok július 14-én véghezvinni régóta készülő államcsínyüket.

A puccshíreket megerősíti az a körülmény, hogy dr. Dorten, a rajnai autonomisták vezére a napokban Párisban járt, ahonnan valószínűleg pénzzel és biztatásokkal bőségesen ellátva került haza. Dr. Dorten Párisban a Comité Duplex és más nacionalista társaságok fogadták s a jeles német hazafi előttük hosszú beszédekben ismertette Németország revansstörését. Egy a tiszteletre rendezett bankett alkalmával figyelmeztette Franciaországot, hogy a német iparbárók szörnyű akcióra készülnek Franciaország ellen és hogy a dűsburgi vasuti merénylet is ennek a tervnek a része.

Panaszkodott, hogy Franciaország eddig nem támogatta nagyobb erővel a Rajnavidék elszakítására irányuló mozgalmat s kifejtette, hogy a poroszok rettentő megtorlására készülnek, ha a fran-

ciák idején rem védik meg a rajnai köztársaság híveit. Dr. Dorten látogatásának következménye a rajnai köztársaságot folyó agitáció erőfeszítéseinek megkettőzése volt. A nacionalista egyesületek küldöttségben mentek Poincaréhoz és úgy látszik, igyekeztek nem volt hiábavaló.

A német állam épsége ellen készülő merénylet híre az egész országban óriási konsternációt keltett. A megdöbbenés annál nagyobb, mert

a német kormánynak tényleg semilyen hatalmi eszköz, amellyel a Rajnaki köztársaság kikiáltását megakadályozhatná, nincsen a birtokában.

A távirat vétele után azonnal minisztertanács ült össze, hogy az esetleg bekövetkező puccsal szemben állást foglaljon. Politikai körökben az a vélemény, hogy a legközelebbi napok csakugyan döntések lesznek Ruhr-vidékre és vele együtt egész Németországra.

Páris, július 12. Poincaré kijelentette a sajtónak, hogy a jóváhagyás gyors szabályozása csak akkor következhet be, ha az angol kormány július 15-ig elfogadható megoldást javasol. Ha ez nem történik meg, Franciaország új utat keres. Poincaré az interjú végén könnyed gesztussal mondtotta az újságíróknak:

„Franciaországnak a Ruhr-kelet befejezése nem sürgős.”

Egyidejűleg Londonból távirat érkezik, amely kategorikusan megcáfolja azokat a híreket, amelyek egy esetleges francia-angol szakítást jósolnak a jóváhagyás ügyéből kifolyólag. Londoni hivatalos körök helytelenítik az ilyen híreszteléseket és hangsúlyozzák, hogy a kormány az alsóház mai ülésén teendő nyilatkozata utat fog nyitni a további tárgyalásoknak a két ország között.

Az alsóház tegnapi ülésén egyébként azt a feltűnő kérdést intézték a kormányhoz, tudja-e, hogy a franciák meg akarják szállani Frankfurtot. Mac Neil kijelentette, hogy a kormány nem tud erről a tervről.

A megoldás útja

Irta dr. Chaim Weizmann

Jelentette az Uj Kelet, hogy dr. Weizmann az amerikai cionisták baltimorei konventjén nagy beszédet tartott a zsidó mozgalom helyzetéről. A rendkívül nagyjelentőségű beszéd főbb részeit itt közöljük:

Mindaz, amit most önöknek mondani fogok, egyéni meggyőződésemet tükrözi vissza, amit képviselni akarok a készülő cionista kongresszuson is. Szavaim nem fedik a cionista végrehajtóbizottság összességének véleményét és egyedül én vagyok felelős azokért a szavakért, amelyeket most mondani fogok. Önök heves és izgalmas vita után egy igen fontos határozatot tettek magukévé. Ez a határozat fedi ebben a kérdésben kialakult véleményemet. Igen nehezen, csak hosszú évekig tartó átgondolás után jutottam el ehhez az elhatározáshoz, mert mint önök mindnyájan, én is érzem, mekkora felelősséget és kockázatot vállalunk magunkra ezzel a határozattal.

Mi cionisták éveken keresztül becsülettel viseltük a magunkra vállalt terheket. Egészen alól kezdünk, küzdelmes évek után kerültünk a felszínre és mozgalmat céljának eléréséhez, a bázeli program politikai megvalósításához jut-

tattuk. Le kell most szögezmem, hogy csoda volt, talán a gondviselés rendelése, talán azért kellett sikerülnie munkánknak, mert egybeesik a zsidó nép történelmi ígéretének útjával. De bármiképpen is történt, 1922 júniusában értük el ezt az eredményt. A mandátumot ratifikálták, ez az utolsó állomás a Balfour-deklaráció és a sanremói határozat után. Minden állomás után újra és újra reméltük, hogy egy hatalmas hullám, egy messiási hullám szakad fel a földből, amely előnti a világ szétszórta zsidóságát, egy hullám, amely együvé gyűjti a zsidó erőket és amely minden zsidót Palesztina felépítésére buzdít. Hittük, hogy ez az eredmény fogja kísérni a Balfour-deklarációt, hittük, hogy ez történik majd meg a sauremói határozat után és bizonyosak voltunk, hogy így lesz a mandátum ratifikálása után. A reményeink nem mentek teljesezésbe. Még emlékeznünk kell, mennyire összetörtén jöttünk vissza a Sanremó utáni évi konferenciáról és arra, hogy egy évvel a mandátum ratifikálása után Palesztinában a tanítók fizetés, a chalucok pedig munka nélkül maradtak. Nem tudom, hogy önök milyen következtetést vontak le ebből, de nekem önkénytelenül az ötlött az eszembe, hogy talán tévedtem és éreztem, hogy még

egy ilyen esztendő és a cionista mozgalom derékbatörök.

En most egészen nyíltan beszélek önökhöz, mert erre feljogosít a demokratikus és aktív állásponatom is. Nem hanyagoltam el a kötelességeimet, szívesen vállaltam magamra a terheket, míg a többiek, akiket nem akarok megnevezni, de akikről önök beszéltek, nem tettek ugyanezt. És most mint népemnek egyik tagja újra ismételem, amit 1920 óta annyiszor kiáltottam már: „zsidó nép, mit tettél?” Éppen annyira demokrata vagyok, mint bárki más, de nem hiszem, hogy a jelenlegi körülmények között a zsidó nép világkongresszusát, amelyet én azok megnyilatkozásának szeretnék látni, akik Palesztinát nem határozatokkal, de munkával akarják felépíteni, létre lehetne hozni. Önök ezt a célt — az egyetlen, ami valamit jelent — nem tudják elérni, legalább is belátható időn belül nem. Bármennyire is akarnák, a kongresszus részére nem találhatnának vonzóbb témát a Palesztina-mandátumnál, ez pedig már régi dolog. Talán találnak ehelyett valami pótlékot, talán össze tudnak gyűjteni egynehány embert és szervezetet, de azt a kongresszust, amely a Palesztina-mandátumot kellett volna kövesse, nem fogják elérni. Egyetlen hatalmas erőnek kellett volna mindnyájunkat a kongresszusra összegyűjtenie. Nem tartozom azok közé, akik kétségbeesnek, de meg kell mondanom: az a teher, amit mi hordtunk, még a nálunknál erősebb vállakat is behajlított volna. Az önök vezetői és szervezetei fel fognak örlődni abban a harban, amelyet az elmúlt évben vívtunk s amelyet a jövő évben nem fogunk tudni tovább folytatni.

A helyzet olyan, amilyennek én látom. Látom, hogy a Palesztinában eddig elért eredményeink bármennyire is csodálatosak, már nem elégítik ki a mai időköt. Kétszer-háromszor annyi chalucot kell Palesztinába telepítenünk, ha biztosítani akarjuk az országban a helyzetünket. Neveléses azt hinné, hogy az angol bajonettek, vagy akármi más fenn tudja tartani helyzetünket Palesztinában. En, aki az angol kormány szavaiban a legjobban bízom és még sosem kételkedtem bennük, kijelentem az egész világ előtt, akkor lennének a legboldogabb, ha elmondhatnám az angol kormányoknak: A ti palesztinai garnizonotok nem a mi védelmünket szolgálja, ha akarjátok, továbbra is fenntarthatjátok, de mi egyedül is elég erősek vagyunk ahhoz, hogy megvédjük magunkat.

En, aki csak a pusztá valóságot nézem, napról-napra látom, hogy az éhező chalucok és a nem fizetett tanítók döntik romba a Palesztina-mandátumot. Már egyszer mondtam és most ebben a komoly pillanatban és ezen a fontos gyűlésen újra megismétlem: Nem volt szándékom Amerikába jönni, nem azért, mert nem akartam, de mert nem tudtam, meghaladta az erömet. Am mikor láttam, mi történik Palesztinában, éreztem, ha még három-négy hónapig így tart, mindnyájan belepusztulunk. Isten tudja mi történt volna, ha a decemberi és januári súlyos gazdasági krízis még az utolsó peszach napokon is tartott volna. Isten tudja csak, mennyit fáradtunk Palesztina megmentéséért. De hála Istennek sikerült. Még egyszer nem fogjuk tudni megtenni, mert ahhoz nem elegendő semmi emberi erő.

Igy áll a helyzet. Az Élet és a Halál kérdése forog a kockán. Utat kell találnunk arra, hogy az eredmények maximumát az idő és a fáradozás minimuma alatt érhessek el. Képzélek el önök, hogy a cionista kongresszus tribünjéről az a felszólítás hangzik el, ejtsük meg a választásokat egy demokratikus zsidó

világkongresszusra és ezen a kongresszuson jelenjenek meg a világ egész zsidósága. Nem mindenki fog ennek a felszólításnak eleget tenni. De ha mindnyájan el is jönnének, az orosz zsidóság csak messziről kísérhetné figyelemmel a kongresszust, mert ők nem jöhetnek el. Így hiányozna a legjelentékenyebb zsidó tömeg, csak azért, mert Oroszországban ma nem lehetne tartani választásokat. Amerikában félmillió jó zsidó szervezett munkás van, akiknek el kellene jönniük a kongresszusra, de ezek ma még nem is értik, hogy Palesztina problémát jelent a zsidó élet számára. En tárgyaltam velük. Megkísértem ledönteni azokat a korlátokat, amelyek elválasztják őket tőlünk. Ők itt Amerikában morális és materiális szempontból is nagy hatalmat képviselnek. Csak hogy ők nem tartanak velünk és nem jönnek a kongresszusra. És így sorolhatnák fel sok más csoportokat is. Ugy vélem tehát, hogy önök ki fogják játszani utolsó kártyájukat is anélkül, hogy ezzel pótléknál valami egyebet érjének el, ez pedig nem szolgálja a célt. Emellett majd munkával és erővel délibábot kergetve egy, vagy két évet is elveszítene, mialatt Palesztina éhezik.

Mi ezért olyan utat választottunk, amely tele van veszéllyel, de kevesebb kockázattal jár, mint egy éhező Palesztina. Ezt tettük akkor, amikor a zsidóságban valami újszerű történet, valami, ami megjegyzésre méltó. Ma látjuk, hogy egyes körök, amelyek eddig a Palesztina-munka ellenzői voltak, most érdeklődéssel fordulnak a felépítés munkája felé. Ez a tény egy gyökeres átalakulásnak a következménye. Ez az átalakulás nem is annyira a Balfour-deklaráció, vagy a mandátum ratifikálása, mint inkább a Palesztinában elért eredményeink hatására ment végbe. A harmincezer chaluc ereje juttatta el ezeket az embereket Palesztina felépítésének gondolatáig. Az idealizmus nagy áldozatait, amelyek Palesztina földjét felszántották, azokat is megindították, akik távol állottak a mozgalomtól és ma már ezek is komoly részt kívánnak Palesztina felépítéséből. Hogy ez az átalakulás három vagy négy év alatt ment-e végbe, azt nem tudom, de tapasztalatból tudom, hogy azért jöttek, mert Palesztinát élő valószínűságnak hiszik. Keresztül-kasul jártam Amerikát. Sok városban voltam és Isten a tanum, hogy minden munkáshoz Palesztina érdekében szóltam.

Ismerem az összes nehézségeket. Minden városban hallhattam jó cionistáktól, ha hogy ez vagy az mellénkszegődne, ha A. Chicagóból, vagy B. Newyorkból, vagy C. Omahából, vagy D. Milwaukeeből csatlakoznék a mozgalomhoz. Ilyenformán azután az egész várost megnyerhetnénk ügyünknek, csak hogy A. B. C. és D. nem mindig hajlandó a mellénkszegődésre. Ha őket megnyerjük soraink részére, akkor a Keren Hajjeszód Amerikában megkét-három- vagy négyezerzödik. Ezzel egyidejűleg Palesztinában a chalucok száma is megkét-három- vagy négyezerzödik. És ha százezer chalucunk lesz Palesztinában, akkor lesz olyan világkongresszusunk, amely egyetlen hívószóra sereglük össze, A világkongresszusra hívó szót csak Palesztinából indulhat ki. És csak ez a szót, amely a vérre, az idegekre és az emberföltött munkára támaszkodik, csak ez a szót — és nem az önök vagy az én szavam — talál majd visszhangra a világ egyik sarkától a másikig, hogy senki sem merészel majd ellene szólni. A feladatunk tehát a Palesztinába való bevándorlás megszervezése és ez ma csak a világ zsidóságának koalíciós együttműködése által valósítható meg, anélkül, hogy a cionista világszervezet programjának egyetlen pontját is feladná.

Meg fogjuk hívni az összes szervezeteket. Gondos tárgyalásokat fogunk folytatni, programot dolgozunk ki és megkísérjük ezt a programot becsületesen végre is hajtani. Lehet, hogy eredményesen, de lehet, hogy eredménytelenül. Mindenesetre meg fogjuk győzni a világot arról, hogy mindent megtettünk, ami csak lehetséges volt, hogy a zsidóság minden egyes tagját megnyerjük. Az eredmény az lesz, hogy ketten, hárman vagy négyen mellénkállnak, hogy Palesztináért dolgozzanak. Meg vagyok azonban győződve arról, hogy mindaddig, míg Palesztinában kétszázezer zsidó nem él, nem is

lesz zsidó világkongresszus. Arról is meg vagyok győződve, hogy önöknek sem idejüket, sem energiájukat, egyetlen embert és egyetlen centet sem szabad más munkára áldozniuk, mint amely közvetlenül szolgálja a zsidó lélekszám gyarapítását Palesztinában. Félek attól, hogy a „demokrácia“ az impotensek végső menedéke lesz.

Az én véleményem szerint állunk vagy bukunk az önök által most megszervezett határozatok elfogadásával, vagy visszautasításával.

Bombarobbanás két halottal

Újabb merénylet Budapesten. A bűntényről a Club-kávéházi merényletet gyanúsítják

(Budapest, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kedden délelben a Szénbehozatali Részvénytársaságnak az Adria biztosító társaság Erzsébet-téri hatalmas palotájában elhelyezett pincéiben egy ekrazitgránát robbant föl. A robbanás hirtelen elterjedt a városban, ahol mindenki megvan győződve róla, hogy a legújabb robbanás szintén az ébredők terrorszervezeteiből esett és általában követelik a szélsőkeresztet Club-kávéházi merénylek újból való letartóztatását.

A robbanás kevéssel déli tizenkét óra után történt hatalmas dörrenéssel, melyet a Duna tulsó partján is meghallottak.

A környékbeli házak kirakatablakai mind betörték.

A robbanás után hatalmas füstfelhő tört elő a helyiségből, ahonnan a munkások és hivatalnokok velőtrázó sikoltással igyekeztek menekülni. Néhány perce el a robbanás után a környékről mindenfelől hatalmas tömeg verődött össze a robbanás színhelyén, mert mindenki merényletet sejtett benne. A közelben nem volt rendőr, akit értesíthettek volna. Az emberek több helyről igyekeztek felhívni a telefonközpontot, hogy a mentőktől és a rendőrségtől segítséget kérjenek.

A telefonok azonban ki voltak kapcsolva és a központ egy állomásról sem jelentkezett, úgyhogy nem tudtak idejében rendőröket és a mentők segítségéért fordulni. Mire nagyokára értesíthették a rendőrséget és a mentők nagy késéssel megérkeztek a színhelyre, addigra már a szerencsétlenség vagy a merénylet két áldozata jóformán elvérzett. Súlyosan sebesülve szállították a mentők a Rókus-kórházba Utó Nándor és Galló Balázs munkásokat, akik egy óra múlva a Rókusban meghaltak. Igen súlyosan sebesült meg a Ró-

val és ha elérem augusztus 6-ikát, tigrisként fogok harcolni ezekért a határozatokért. Gratulálni fogok az amerikai cionistáknak, akiknek — távol állva a surlódásuktól és személyes motívumoktól — sikerült ezt határozatot hozniok. Adja isten, hogy a határozat mennél kevesebb surlódással és haroccal menjen teljesebbé. Nem akarok megőrlődni egy üresen járó gépben, amelynek kerekei forognak anélkül, hogy a gép valamit produkálna. Ezért fogok a határozatokért harcolni.

kusba vitt Sgecenka József raktári munkás is. Még egy olyan súlyosan sebesült áldozat van, akinek nevét még nem tudják. A többi könnyebb sebesültet nem szállították be a kórházba.

A rendőrség nagy apparátussal vonult ki és nyomban hozzálátott a nyomozáshoz. Megállapította, hogy 11 óra tájban Ehrental Gyula visegrádi-utcai ócskafémkereskedő ócska fémekből álló árukat szállított hordókban abba a helyiségbe, ahol a robbanás történt. Ebben a helyiségben ugyanis ócska fémek kiválogatásával foglalkoztak. A rendőri megállapítás szerint az ócskafémkereskedők gyakran vásárolnak gránátölcindereket. Így kerülhetett, a rendőrség szerint, egy gránátölcinder Ehrental birtokába is.

A rendőrség kénytelen volt más irányban is megindítani a nyomozást, mégpedig azért, mert a környékbeli telefonállomások kikapcsoltsága olyan gyanús körülmény, amely mellett a rendőrség a legnagyobb jóakarattal sem haladhat el. A délután és az est folyamán detektívek jártak be az ismert ébredők terroristák gyülekező helyeit és pühatolóztak olyan irányban, hogy nem szándékos merénylet történt-e. Bevitték a főkapitányságra Ehrental ócskavaskereskedőt és üzletének személyzetét. Ehrental a leghatározottabban tagadja, hogy idegen helyről, vagyis nem állami raktárakból vásárolt volna ócskavasat. Erre vonatkozóan hivatkozott üzleti levelezésére és könyveire, melyeket a rendőrség lefoglalt.

A körülmények mind arra engednek következtetni, hogy bűntett esete forog fenn. A pince fölött ugyanis pénztárhelyiségek vannak és a merénylek arra számítottak, hogy a zürzavarban kitoszthatják a bankot.

Feloldották a bűnügyi zárlat alól a nagyváradi premontrai gimnáziumot

(Nagyvárad, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bezárt premontrai főgimnázium ügyében ma érdekes fordulat történt. A főügyész utasítására a vizsgálóbíró elrendelte az április hetediké óta lepecsételt ajtók felnyitását. Annakidején ugyanis, amikor a rendőrség külön felhatalmazás nélkül lepecsételte az iskola tantermeit és szertárát, dr. Czeglédi Miklós, a rend jogtanácsosa tiltakozott az eljárás ellen és interveniált Pteancu dr. kolozsvári vezérigazgatónál a sérelem orvoslása érdekében. A vezérigazgató a legteljesebb elégtelt ígerte meg, de kijelentette, hogy a gimnázium ajtajait azért pecsételték le, mert értesülésük szerint

a rend tagjai terherautókon a tanszereket át akarják csempészni Magyarországra,

sőt az iskola felszerelésének egy részét már ki is vitték Romániából. Tekintettel arra, hogy Romániában nincs tanszergyár, az iskolai felszerelésekre pedig nagy szükség van, kénytelenek voltak a bűnügyi zárlatot elrendelni.

Czeglédi dr. azonban nem elégedett meg

Pteancu vezérigazgató ígéretével, hanem magánlaksértés címén feljelentést tett ismeretlen hatósági személyek ellen, akiknek nem volt hivatalos végzésük a tantermek lepecsételésére. A feljelentés az ügyészségen történt, amely átiratban kérdést intézett a rendőrséghez, hogy kinek az utasítására pecsételték le a premontrai gimnázium tantermeinek ajtajait. A rendőrség válaszában értesítette az ügyészséget, hogy a bűnügyi zárlatot a kolozsvári tanügyi vezérigazgatóság átiratára rendelték el, amely ezt az intézkedést azon a címen tartotta szükségesnek, hogy az iskola felszerelését ki akarják csempészni az országból.

A vád megvizsgálása a főügyészség kezébe került, amely megállapította, hogy

a csempészés lehetősége egyáltalán nem forogott fenn.

De ettől eltekintve a vezérigazgatóságnak nem volt, nem is lehet joga elrendelni a bűnügyi zárlatot, amit a rendőrség is csak kivételes esetben, ha például valaki bünyelként vehető ingóságot akar eladni, alkalmazhat. A tanügyi vezérigazgatóság legfeljebb csak kérhette a bűnügyi zárlat elrendelését, de alapos indoklással. Ez a motívum azonban nem forog fenn. S azért a főügyészség utasítja az ügyészséget, hogy a büntető törvénykönyv 98-ik szakasza alapján indíton vizsgálót a csempészési vád ügyében, egyben elrendelte a gimnázium épületeinek a bűnügyi zárlat alól való azonnali feloldását. Leiratában a főügyészség megjegyzi, hogy ha az államnak igénye van a tanszerekre, azokat polgári per útján kell megszereznie.

A gyulaf

— Jöjjön idegen, akivel a jöjjön, elmesélek fájjóbbakat. De benne szenvedtem boldog is voltam. A régi gettó leny akkor is gáttalan szor ragadta mag hideg ezüstös ár.

— Tehát, meg az őszhaju i gettó-házak gubb sötét füst szállott helyen görnyedez haza, aztán a tót

A titokzatos fénylő homlokát misztikum — és tatta a földi rom az ezüstös Maros sere. Még nem tak, majd selymesiettek a messi

Mellettünk zatos ismeretlen, tommá lett, meg nagy vonásokkal ráfigyelt a titok suhanjon velük. kigyó: a Maros!

A régi get — Itt Lét dolgozott a romá Ő volt az Erő a minden ügyet ő neveztek.

— Egyszer pedig nem volt. A földesur (el n hisz régen volt leányát, a szépsé volt s Léb a me a leányát, de Gyászt ült erte.

Az idegen lét. Ez egyszerű meg is bosszulta gös toldesurat. denki azt mondta volt.

— A Lét plom, a rabbi b hitközséget is v autochtonok; na versznyi hosszú kívül szegényes ügyesebb ember idegenek is szer kelhetett a vá

Ez volt t magamban, mit hallgatott — e lyet kétszer pu egyszer a gon

Az új ge szelését:

— Az m a fejlődő város gettó csak egy levegőjű szige keresztények a a gettó-házacska Cakhogy azt

Ujra szük is körülnéztek látni is szeret akartan érezni maradványok. Az egyetlen.

— Men aikonyodik és sápadtarcu get Utközbe kereskedőkről. szonyairól.

— A g kel, az egész

A gyulafehérvári gettóban

— Jöjjön — szólt a titokzatos, őszhaju idegen, akivel a Maros partján találkoztam, — jöjjön, elmesélek mindent a régi gettóról. A leg-főbbakat. De csak magának. Én benne éltem, benne szenvedtem, sőt — azt mondják — még boldog is voltam benne. Lehet, hogy így volt. A régi gettó lenyult az ezüstös Marosig, amely akkor is gáttalan volt, mint ma. S ki tudja hány-szor ragadta magával a gettó szegényes szélét a hideg ezüstös ár...

— Tehát, ahol most állunk, — szakítom meg az őszhaju idegen elbeszélését: — valaha apró gettó-házak gubbasztottak. Apró kéményeiken át sötét füst szállott a szűk utcákra. Talán ezen a helyen görnyedezett az ősi gettó-templom, a rabbi háza, aztán a többieké.

A titokzatos idegen összeráncolta magas, fénylő homlokát — maga volt a megtestesült misztikum — és ráncos, apró szeméit körüljárta a földi romokon. Gondolkozott. Én belenéztem az ezüstös Marosba s vártam az idegen elbeszélésére. Még nem beszélt. A habok vígan ugrádoztak, majd selymesen egymásra siklottak s boldogan siettek a messzi Óceán felé.

Mellettünk biboros alkony csendült. A titokzatos ismeretlen, aki rövid idő alatt igen jó barátommá lett, megkezdte meséjét. Lassan beszélt, nagy vonásokkal: a gettóról. A Maros elcsendesült, ráfigyelt a titokzatos idegen titkaira, hogy tovább suhanjon velük. De boldog is ez a nagy ezüstös kigyó: a Maros!

A régi gettó?

— Itt Léb lakott, a zsidó proletár; együtt dolgozott a román paraszttal a nagy mezőkön. Ő volt az Erő a gettóban s a gettó követe, mert minden ügyet ő intézett. Ezért a gettó lelkének nevezték.

— Egyszer összeroppant ez a hatalmas Léb, pedig nem volt öreg, csak óriási gondjai voltak. A földesur (el ne felejtse, még akkor így volt, hisz régen volt!) elrabolta az ő tizenhétéves leányát, a szépséges Leát. Gyönyörű nyári alkony volt s Léb a mezőn dolgozott. Nem is látta többé a leányát, de őt se igen a román parasztok. Gyászt ült érte. Beleőrült. Maghalt.

Az idegennek eltorzult az arca, megrázta öklét. Ez egyszerűen ennyit jelentett: bosszu. Igaz, meg is bosszulták! Egy éjjel halva találták a gödös töldecsut. Kegyetlen halállal mult ki. Mindenki azt mondta: Isten uja, az Isten büntetése volt.

— A Léb háza mellett volt a gettó-templom, a rabbi háza, aztán a Steinéké, akik a régi hitközséget is vezették. Gazdagok voltak, de nem autohtonok; nagyon messziről jöttek. A gettó egy versznyi hosszú lehetett, teljesen apró házakkal, kívül szegényesek, belül ragyogók. A gettó leg-ügyesebb embere Ruben az uvegcsiszoló volt. Az idegenek is szerették. Tetszés szerint járhatott-kehetett a városban.

Ez volt tehát a régi gettó, — gondoltam magamban, miután az én ismerősöm fáradtan elhallgatott — ez tehát röviden a régi gettó, amelyet kétszer pusztított el az ezüstös hideg ár és egyszer a gonosz emberek gyújtotta tüze.

Az új gettó! A titokzatos folytatta elbeszélését:

— Az még ki se épült, már is beleolvadt a fejlődő városba. Új szellők jártak akkor. A mai gettó csak egyetlen sikátor s olyan mint a zárt-levegőjű sziget, ott a román néptengerben. A keresztények apró feketeházai közé vegyültek el a gettó-házacsok. Régebben román gettó is volt. Csakhogy azt másként hitták.

Újra szünet. Gondolom, ideje már, hogy én is körülnézzek. A szavakat mind megjegyeztem, de látni is szerettem volna valamit a gettóból. Meg akartan érezni régen elszállt sóhajok emlékét a maradványok között. Hisz még ott volt a sikátor. Az egyetlen. A többi szétszóródott.

— Menjünk a gettó-sikátorba, már erősen alkonyodik és én szeretnék látni gettó-házakat, sápadtarcu gettó-embereket.

Utközben még szólt valamit az idegen a kereskedőkről, tudósról s aztán a gettóaszonyairól.

— A gettó kereskedett a várossal, a vidékkel, az egész országgal, de a kereskedésnek szám-

talán akadály volt; különösen a helyhezköttőség. A gettóban mindenki tanult s mindenki tudott. A szent könyveket, ősi tradíciókat mind-mind ismerték. Ezekből sarjadzott ki a tudás, a fölényes tudás. A gettó asszonyai igaz zsidó nők voltak. Rajongók, lemondók. A Maros partján pedig minden vidám ünnepnapon táncoltak s daloltak.

Beértünk a gettó egyetlen sikátorába. A nap még utolsó fénycsókot vetett felénk; aztán lemerült és az ég biborvörösben játszott. A titokzatos idegen is megosodálta az isteni színjátékot és abbahagyta az elbeszélést.

A sikátorban kis gyermekek játszadoztak az egyik kapu előtt. Hogy hívják? Mordecháj — felelte félénken. Tekát itt is egy Mordecháj — a mi népünk a Mordechájok nemzetsége — vil-

lant át agyamon. De ezt már én sem tudom elhíni...

A sikátor üres, csak lassan lélegzik. Mindenki pihenni tér az alacsony házakba. Néhol egy erősebb, szomora hang ütközik ki az utcára. Vagy egy-egy pisálkáló gyertya fénye világít rá az arcunkra. Itt minden szomorú. Az egész gettó három percnyi út. A végén megállunk. Már teljes a sötétség, az ég teljesen vigasztalan ezen az estén. A titokzatos, őszhaju idegen bucsuszó nélkül eltűnik mellőlem. Ki volt? Nem tudom. Csak sejtem: Egyszerű gettóvízió, amely mindenre elgondolat az idegenekkel. És én boldog vagyok, hogy én voltam az első. Valahol messze néhány fénypont uszik az égen: csillagok. Az ég fényugrai...

Zoltán Ernő

Izgalom a magyar nemzetgyűlésen a „Népszava” betiltása miatt

Nem tartják be a pécsi egyetemen a numerusz klauzusz

(Budapest, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzetgyűlés mai ülésén óriási vihart idézett elő a „Népszava” szocialista napilap betiltása. A betiltás hírért Esztergályos János szociáldemokrata képviselő vitte a Házba éppen akkor, amikor Várna Dániel szociáldemokrata nagy beszédet tartott. Esztergályos magából kikelve rontott be a terembe és hangosan ezt kiáltotta a szónok felé:

— Hagyd abbá a beszéded! itt nem lehet tovább tárgyalni! betiltották a „Népszavát”!

Az ellenzéki padosorokban erre óriási izgalom keletkezik. Az izgalmat fokozta Vanczák Jánosnak belépése a terembe, aki zsebéből kirántotta a betiltó végzést és meglobogtatta a szocialisták előtt. Mindenünnen szitkok hangzottak el, a szocialisták éles kifakadásokkal fordultak a belügyminiszter ellen. A miniszteri padok azonban üresek voltak. A kormányparti padosorokban is csak kevesen tartózkodtak. A szocialisták korlátlanul tombolhattak, szinte uralták a termet. Az elnök kénytelen volt felfüggeszteni az ülést. Időközben kiderült, hogy a betiltás csak nyolc napra szól.

A szünetben a szocialista képviselők értekezletre jöttek össze és elhatározták, hogy a betiltásért magyarázatot kérnek az illetékes ténylezektől. Eközben megjelent a folyosón Szcilovszki elnök, aki kijelentette a vitatkozóknak, hogy a polgári társadalom rendjének megvédése mindenek fölött fontos. A „Népszavát”

Véres zsidóverés Egerben

Budavári László pogromra uszít

(Budapest, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Budavári László ébredőfőnök a napokban Egerben járt, mire a következő éjjelek egyikén pogromhecek zajlottak le.

Hajnali két óraker nyolc-tíz főből álló Horthy-bunkós csoport tartott a kávéház felé, amelyben csak egyetlen vendég tartózkodott már, Schwarcz Lajos kereskedő. Ő is felállt, fizetett és távozott a kávéházból, amikor az utcán egyszerre körülfogták és pesti mintára igazoltatni próbálták. A kávéház tulajdonosa, Fischer Adolf, fizetőpincérelével, Fischer Jenővel és egy másik pincérel kiment a kávéház elé, hogy bezárják az üzletet. Schwarcz Lajos ijedten kérte, hogy engedjék őt tovább menni, a köréje tódult fiatalember azonban egyre fenyegetőbben viselkedtek. Fischer Adolf kávé, aki vállas, erős ember, odasietett az igazoltatókhoz és a csoportban utat nyitott magának, kiszabadította Schwarczot szorongatott helyzetéből, de már arra nem volt ideje, hogy ő maga is kiszabaduljon:

— Összetartanak a zsidók! — kiáltották feléje egyszerre többen is. — Mindnek meg kell döglöni. Majd elbánnunk veletek.

— Csak a fejét, hogy meg ne sántuljon! — Adták ki a parancsot.

A parancsot tett követte. Bikacsok, bunkóbot, ómosó, bokszer pillanatok alatt előkerült és egyszerre nekiestek a támadók Fischer Adolfnak. Egy ütés a fejére érte. Egy másik ütés az oldalát

azért tiltották be, mert cikket közölt az állam és társadalmi rend ellen.

— 1918-ban is így kezdődött a forradalom, — mondotta Szcilovszky — nem engedhetjük, hogy azok az idők visszatérjenek.

A szocialisták az elnök kijelentésére általános nyomdászsztrájkjal fenyegetőznek.

Délután két óraker a képviselők újra bevonultak a terembe és folytatták az ülést.

Meskó Zoltán volt belügyi államtitkár beszélt. Kifogásolta, hogy a nyiregyházi miniszterjárásnál egyetlen szónok ajkáról sem hangzott el keresztény szó.

— Pedig a kormány — mondotta Meskó — ennek köszönheti a mai jogrendet és konsolidációt.

Megállapítja, hogy a keresztény intranzigens politikát háttérbe szorították. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a pécsi egyetemet kényszerítsék a numerusz klauzusz betartására, mert ennek az egyetemnek nyolcszáznegyven hallgatója közül hétszázötven ma is zsidó. Egyben kéri a kultuszminisztert, nyilatkozzék állásfoglalásáról. Meskó ezenkívül egy másik határozati javaslatot is beterjesztett arról, hogy a párbaj ellen készítsenek a becsület védelméről szóló törvényjavaslatot, amely a párbajt közönséges bűncselekménynek minősítse és a párbajozókat a politikai jogokból kizárja.

A tárgyalást ezután délután négy órára halasztották. Attól tartanak, hogy a szocialista képviselők a „Népszava” betiltása miatt az ülésen már nem fognak megjelenni.

találta, ebben a pillanatban élesen és kétségbeesetten felsikoltott a kávé:

— Segítség, agyonvernek!

Csak pusztá öklével tudott védekezni, de így is sikerült kivágnia magát az ütlegelők tömegéből és berohant a kávéházba.

— Utána! — kiáltották — törjük össze a kávéházat.

Fischer Adolfnak egyetlen vagyona, keresete, életlehetősége ez a kávéház és nehogy ezt elpusztítsák, egy széket ragadott és az ajtó elé állt. Nekirohantak a fiatalember, ütlegelni kezdték, de egy lépést se tágitott az ajtóból és megvédte a kávéházat. A segítségkiáltásra, a hihetetlen zajra és lárma messziről rendőrök közeledtek, mire a vakmerő éjszakai támadók egymásután futni kezdtek a mellékutcák irányába. A kávé üldözöbe vette támadóit.

Mellette szaladt Fischer Jenő, a fizetőpincér. Közvetlen a Dobó-szoborhoz értek, amikor Fischer ijedten állott meg.

— Segítség! — kiáltotta — a szobornál elbujt egy ember, aki revolverrel fenyegetőzik!

A villanylámpa fénye éppen ráesett erre a revolveres fiatalemberre, aki a szobor talpzatánál meghúzódva ráirányította revolverét az üldözőkre és abban a pillanatban, amikor Fischer Jenő elkiáltotta magát, eldőrdült a revolver.

A golyó eltalálta Fischer Jenőt, aki sikoltva esett össze a Dobó-szobor lábánál. A revolveres támadó, látva az eredményes munkát, elrútot a városháza irányában.

A lövésre az éjszakai támadók szétfutottak a mellékutcákban és mire a rendőrség emberei

érkeztek, már csak a súlyosan sebesült pincért és a kávéház tulajdonosát találták az esemény színhelyén.

Fischer Adolf, a kávéház tulajdonosa is alig birt járt, mert egy ólmosbottal betörték az összes bordáit.

A rendőrség embereinek csak annyit tudott mondani, hogy a támadók között csak két ismerőst láttak. Az egyik Tóth Ferenc volt, a másik Lakatos Gyula.

A rendőrség a két embert előállította. Tóth Ferenc nem más, mint Eger város köztisztviségi vállalkozója.

PALESZTINA-MUNKA

Mire és mivel gyűjt a Keren Kajemet le Jisrael

Nemrégiben közzült a Zsidó Nemzeti Alap keletkezését és célját, amely a híres bázei program szerint így hangzik: A Zsidó Nemzeti Alap a zsidó nép kizárólagos vagyona, melyet csak Palesztinában és Szíriában való földvásárlásra fordítható. Palesztinai feladatainak megvalósításához szükséges eszközöket minden ország zsidóságának körében való legszélesebbkörű gyűjtésekkel teremti meg. Több mint husz éves fennállása alatt a Keren Kajemet a legkülönbözőbb gyűjtési eszközök és módok egész sorát teremtettem meg, különböző céllal, melyeknek jórésze kizárólagos metódusai maradtak.

Az első gyűjtési eszköz a *bélyeg*ek voltak (Cion, Herzl, Nordau s mások arcképével, palesztinai tájképekkel), amelyek sokat használtak a Keren Kajemet népszerűségének. Később következett az *aranykönyv*, amelybe a zsidó élet érdekes személyiségeit és fontos eseményeit vezetik be. Ez is csakhamar nagy visszhangra talált és többzernyi beírásával ma már zsidó krónika lett belőle. Erős kapcsolatot teremtett a nép és a Keren Kajemet között a művészi diploma, amit az aranykönyvi bevezetésről állítanak ki. De legnépszerűbb népszerűsége a *perselyek* tettek szert, amelyek nemcsak hogy százezernyi zsidó házába vitték el a Keren Kajemet gondolatát, de meghonosították a szabályosan befolyó népi adó egyik állandó fajtáját. Jelenleg körülbelül háromszázötvenezer persely van szétosztva a különböző országokban. Ujabb különösen hálás gyűjtési eszköznek bizonyult a gyűjtőkönyv (pinkasz), amelyet családi események és más ünnepélyes alkalmak idején használnak fel.

E közismert és mindenütt begyűjtött gyűjtési módokat mellett vannak olyan eszközök is, amelyek a Keren Kajemet célja szempontjából különös jelentőségük van, mert kizárólag Palesztina gyarmatosítását szolgálják. Legelső sorban számba jöhet e tekintetben a *faadomány*, amely Palesztina befásítását célozza. Az ültetvények és erdők adják meg az ország szépségét, de ugyanakkor a mocsarak kiszáritását és ezzel káros járványok megszüntetését is szolgálják. A faadományok teremtik meg Palesztinában a szükséges faállományt, amelynek felhasználásával az ország gazdasági élete jelentős iparágat nyer. Az eddig ültetett fák nagyrésze a Herzl-erdő révén élő emlékül szolgál a nagy Vezérnek. Száz fa ültetése esetén kertet, ezer fa ültetése esetén pedig ligetet neveznek el az adományozóról vagy egy általa kívánt bármilyen más névről, amiről szépen kiállított oklevelet is kap.

De a Keren Kajemet gyűjtőmunkája nemcsak az általa teremtett módok felhasználására szorítkozik, hanem céljainak megfelelően alkalmaszta őket a zsidó élet minden megnyilvánulási formájához. Ezért egyre nagyobb jelentőséget kapnak a periódikus és egyszeri alkalommal való gyűjtések, amelyek különösen az utóbbi években fontos bevételi forrásaivá lettek a Zsidó Nemzeti Alapnak.

A Keren Kajemet le Jisrael Erdélyi részi Irodájának közleményei: A Temesvárt 1923. évi augusztus hó 26-27. napjain megtartandó országgyűlési cionista konferenciával kapcsolatban a Keren Kajemet le Jisrael (Zsidó Nemzeti Alap) javára lehetőleg zsidó motívumú kézimunka és iparművészeti kiállítását rendezzük. Ezután is felkérjük ügyünk összes barátait, úgy a magánosokat, mint a

helyi csoportokat és egyleteket, hogy ezen kiállításra mindenféle kézimunka és iparművészeti tárggyal (lehet az himzés, szövés, rajz, festmény, gobelin, rece, baltik, bördomborítás, famunka stb. és pedig lehetőleg zsidó motívumú) résztvenni sziveskedjenek. A kiállított tárgyakat a Keren Kajemet le Jisrael javára méltányos áron értékesíteni fogjuk, illetve elárverezzük. A résztvevők között megfelelő jutalmakat és kitüntetések fogunk szétosztani. A tárgyakat — tekintettel az idő rövidségére — legkésőbb 1923. évi augusztus hó 10-ikéig kérjük címünkre beküldeni. Egyben közöljük, hogy 50-60 tisztán zsidó motívumú kézimunka mintacsoport is szerezhető és méltányos áron irodánkban az egyesületek és kézimunkakereskedések által állandó használatra. Irodánkban szívesen szolgálunk ez ügyben mindennemű felvilágosítással.

A bizalmiférfiakat, csatlakozott hitközsé-

Nagy utcai zavargások Bécsben

Fegyveres összetűzés szocialisták és frontkämpferek között

(Bécs, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap itt újból véres utcai zavargások folytak le. A harmadik kerületben lévő Allerheiligenplatzon templomavatás volt, amelyen testületileg résztvettek a frontkämpferek is. Százötvenen vonultak fel zárt sorokban és végighallgatták az avatási szertartást. Visszafelé azonban a frontkämpferek olyan utcába fordultak be, ahol majdnem kizárólag szervezett munkások laktak. A munkások megjegyzéseket tettek a frontkämpferekre.

- Novosad barátjai!
- Osztrák Wrangel-huszárok!
- Eljen a monarchia!

Pyen és hasonló megjegyzések röpködtek a frontkämpferek felé, akik husz rendőr fedezete mellett vonultak végig az utcán és nem engedték magukat visszairányítani.

A Nordbahnstrasse környékén a munkások újabb tömegekkel gyarapodva, felszólították a katonai sorokban haladó frontkämpfereket, hogy eszöljanak szíjjel és ne provokálják a munkások csoportos, tüntető fölvonulásukkal. A rendőrsztag vezetője erre a munkásokra fődmedt és revolvert

Baldwin utolsó javaslatai

Berlin, július 12. A „Berliner Tageblatt“ közli: Baldwin csütörtöki beszédében kerülni fogja a franciákkal való szakítást. Ebből a célból a következő javaslatot adja elő:

1. Alakítsák a nemzetközi bizottság, amely itélje meg a jövőteli bizottság közvetítésével Németország fizetőképességét. Ezt a megoldást Amerika is igazságosnak és célszerűnek tartja.

2. Anglia hajlandó felszólítani Németországot a passzív ellenállás feladására, de csak azzal a feltétellel, ha azonnal visszaadják Németországnak a megszállt területeken a szabad intézkedés jogát, hogy ezáltal Németország dolgozhasson és termelhessen.

3. Franciaország követeléseit kölcsönös garanciális szerződéssel és a népszövetségi elvek szerint biztosítanak.

4. Hivassék össze Németország bevonásával konferencia, amelynek időpontját a franciák állapítják meg.

Baldwin a „Berliner Tageblatt“ jelentése szerint egyidejűleg fel fogja szólítani Franciaországot, hogy ezen a konferencián résztvegyen.

Aláírták a magyar-ceseh pénzügyi egyezményt

Prága, július 12. A magyar-ceseh pénzügyi tárgyalások egyezményét aláírták. Az egyezmény a régi koronakövetelések és tartozások összeírásáról, a magánbiztosító-társaságok kölcsönös kezeléséről és az ugynevezett adóegyezmény megkötéséről intézkedik.

Előgtétel a brüsszeli német ügyvivőnek

Brüsszel, július 12. A kormány jegyzékét nyújtott át Rüdiger német ügyvivőnek, amelyben sajnálatát fejezi ki és elégtételt ígér azért az inzultusért, amely őt két belga állampolgár részéről érte.

geket, helyi csoportokat és ügyünk összes barátait nyomatékosan felkérjük, hogy a mostani zsidó nemzeti gyásznapokban minél nagyobb összegeket snóderoljanak és snóderoltassanak templomaikban a Keren Kajemeth le Jisraelre és illetve annak Erdélyi Kolónia-ágazatára és a begyűlt összegeket kérjük pontos kimutatás kapcsán Irodánkba sürgősen beküldeni.

A bizalmiférfiakat pedig felkérjük, hogy a netán még be nem fejezett perselyűritéseket most már sürgősen és okvetlenül fejezzék be s a begyűlt összegeket pontos kimutatás kapcsán sürgősen küldjék be irodánkba.

Nyomatékosan kérjük, hogy mindennemű levelezését és postaküldeményt, a könnyű és pontos kezelhetőség érdekében, a Zsidó Nemzeti Szövetség dolgaitól elkülönítve, alanti címre sziveskedjenek beküldeni: Keren Kajemeth le Jisrael Erdélyi részi Irodája, Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.

rántott elő. Füttyök, ködöbálások, vasdorongokkal való támadás volt erre a felelet. A zúrvárvan egy rendőrt megütöttek, mire a rendőrök és több frontkämpferek közül a levegőbe löttek.

Valóságos közelharc fejlődött ki egyrészt a rendőrök és frontkämpferek, másrészt a munkások között, akik vasdarabokkal, botokkal rohamozták meg ellenfeleiket. Félórát tartó harc után huszonegy sebesült maradt a verekezés színhelyén, akiket a mentők különböző kórházakba szállítottak. A sebesültek között volt dr. Kohlmann rendőrtisztviselő, Adolf Wilthan őrnagy, Georg Fontana mérnök. Utóbbi a frontkämpferek egyik kerületi csoportjának elnöke.

Kihallgatásakor kijelentette, hogy a frontkämpferek új kurzust kezdenek és nem annyira antiszemita akciókat kezdeményeznek és hajtanak végre, mint inkább szocialistaellenes tevékenységet. Rájöttek, hogy a szocialisták igazi ellenségei minden hagyományok és szentségek. A templomszentelésre zárt sorokban azért vonultak föl, mert tüntetni akartak a munkások által lakott városrészben elveik mellett.

Házi kezelésbe veszik a lakáskérdés megoldását

(Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A háztulajdonosok és lakásbérlők szövetségének megbízottai tudvalevőleg felajánlották Popovici rendőrprefektusnak, hogy a lakáshivatal megszüntetése esetén önmaguk gondoskodnak a lakáskérdés megoldásáról illetőleg, a hajléktalan tisztviselők elhelyezéséről.

Popovici rendőrprefektussal történt megbeszélés alapján csütörtökön délután hat órakor a háztulajdonosok és lakásbérlők szövetsége közös megbeszélést tartott. A gyűlésen megjelent Popovici rendőrprefektus és Utalea primár is. Az érdekeltek köztisztviselőket a köztisztviselők szövetségének elnöke, dr. Hatiegan Emil egyetemi tanár képviselte. A gyűlés egybehívói meghívták a katonai elszállásolókat végző hadtestparancsnokságot is, a hadtestparancsnokság azonban ismeretlen okokból nem képviseltette magát a gyűlésen.

Az elnök a megnyitó szavak után rámutatott arra, hogy a lakáskérdés megoldásának problémáját a két egyesület vállalta magára. A lakáshivatal megszüntetése a két egyesület megbízottai garantálták, hogy a lakáskérdést házi kezelésbe veszik és gondoskodnak a köztisztviselők lakás szükségletéről.

Hosszu vita után a gyűlés elhatározta, hogy felhívást bocsát ki a háztulajdonosokhoz. A felhívás felszólítja a háztulajdonosokat, hogy megürült lakrészeket, valamint azt, hogy lerekvirált lakrészekben lakó tisztviselők még állami szolgálatban vannak-e, azonnal jelentsék be a háztulajdonosok szövetségének Farkas-utca 4. szám alatti helyiségében.

Hat hét mulva kiürítik Konstantinápolyt

Konstantinápoly, július 12. Harrington angol hadseregpáncsnok kijelentette, hogy az angolok hat hét mulva kivonulnak a török fővárosból.

H
Az Uj Kelet az
napilapja.
Az Uj Kelet cikke
jelölésével
Előfizetési árak:
félévre 320
Felelős szerkesztő

— A kirá
szebenből jelent
királyné tegnap
megjelentek a
Bratianu Jonel
és Banu minist
primás, dr. Bal
egyházi és kato
tus, Goritz polg
szátorok, Teut
párt gyönyörű f
lovasbandérium
nyába vonultak,
éves évfordulójá
királyi pár, Káro
királyi herceg és
autóztak, ahol S
tizezernyi tömeg j
szerű ünnepségek

— Végetér
sztrájkja. London
munkások sztrájk
reskedelmi hajózá
tegnap végetért.

— Ki felelő
csempészetért. N
alaján tegnap me
vámország lefoglalt töl
szállítóegnek címz
hírünkkel kapcsol
óvása érdekében, k
testvérek mint száll
szempontjából sem
üggyel, mert a felad
gálják meg a nekik
talmát, ha nem azt
amit a feladó előír.
csinálta a határon a
vámírodája, de külön
nos a vámolással és
csempészetéről, ha a
és alkalmával hamis
rás alkalmával hamis
A tranzitó vámkezelé
csak a határon való
számításba. Ha tehát
vagy a CFR. vámiro
aki a deklarálást csak
nosa, mert a cég csak
a csempészet tekinteté
ságot nem követett el

— Nagyvárado
szüntetését kérik. Na
Az itteni kávéosok k
Bucico Coriolan polg
hivatkozással, hogy a
módot a hatóságoknak
való beavatkozásra, ké
máló rendelkezések

A polgármester kijelen
közelebbi tanácsülés d
— Incidens a k
adásán. Maroshévízről
dens zavarta meg a Ha
nap esti előadását. A
dráma volt műsoron. A
harmadik felvonás k
színpadra nyíló ablakát
és a ventilátoron kere
erembe. Nagy pánik k
ok és csak néhány
összönhető, hogy az el
olytathatták. A tettes
tán azonnal megjelent
bíró és Braik rendőri
gy a tettesek károkert
sznek.

— Letartóztat
agyváradi tudósítónk
bb feljelentés érkeze
ghez, hogy egy ma
atember végigjárja
tás címén kisebb-nag

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Az Uj Kelet cikkeinek ntányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Elfizetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 lei, félévre 320 lei, egész évre 620 lei.
Felelős szerkesztő: Marten Ernő dr.

A királyi pár Nagyszebenben. Nagyszebenből jelentik: Ferdinánd király és Mária királyné tegnap reggel ideérkeztek. Fogadásukra megjelentek a már tegnap este ideérkezett Bratianu Jonel miniszterelnök, Duca, Florescu és Banu miniszterek, Miron Cristea metropolita primás, dr. Balan nagyszebeni metropolita, más egyházi és katonai méltóságok, dr. Boiu prefektus, Goritz polgármester, Konner, Schullerus szenátorok, Teutsch szász püspök stb. A királyi párt gyönyörű fogadtatásban részesítették, majd lovasbandérium kíséretében a lovassági kaszárnyába vonultak, ahol az ezred fennállásának 50 éves évfordulóját ünnepelték. Az ünnepség királyi pár, Károly trónörökös, Miklós utam a királyi herceg és a királyi hercegnők Resinárba autóztak, ahol Saguna sirja van és ahol több tizezernyi tömeg jelenlétében lefolytak a program-szerű ünnepségek.

Végetért az angol dokkmunkások sztrájkja. Londonból jelentik: Az angol dokkmunkások sztrájkja, amely az egész angol kereskedelmi hajózást fennakadással fenyegette, tegnap végetért.

Ki felelős a biharpüspöki selyemcsempészetért. Nagyvárad tudósítónk jelentése alapján tegnap megírtuk, hogy Biharüspök in a vámosság lefoglalt több ládát, amelyekben a Deutsch szállítócégek címzett selyemküldemény volt. E hírünkkel kapcsolatban a cég, hírnevének megóvása érdekében, közli velünk, hogy a Deutsch-testvérek mint szállítók egyáltalán még vizsgálat szempontjából sem jöhetnek kapcsolatba ezzel az ügyvel, mert a feladás alkalmával ők nem vizsgálják meg a nekik szállításra átadott ládák tartalmát, hanem azt vezetik be tartalom gyanánt, amit a feladó előír. Ebben az esetben sem a cég csinálta a határon a vámbevallást, hanem a CFR. vámirodája, de különben is a tranzitálás nem azonos a vámolással és csak akkor lehetett volna szó csempészetéről, ha a kereskedő a vámkezelési eljárás alkalmával hamis deklarálást alkalmazott volna. A tranzitó vámkezelés átmeneti intézkedés, ami csak a határon való belépés szempontjából jön számításba. Ha tehát bírságról lenne szó, úgy vagy a CFR. vámirodája lenne büntetendő, mint aki a deklarálást eszközölte, vagy az áru tulajdonosa, mert a cég csak feladója volt az árunak és a csempészet tekintetében semmiféle szabálytalanságot nem követett el.

Nagyváradon a maximális árak megszüntetését kérik. Nagyvárad tudósítónk jelenti: Az itteni kávéosok küldöttsége ma megjelent dr. Bucico Coriolan polgármester előtt és arravaló hivatkozással, hogy a spekulatörvény nem nyújt módot a hatóságoknak az árak megállapításába való beavatkozásra, kérték a városi tanács maximális rendelkezésének hatályon kívül helyezését. A polgármester kijelentette, hogy az ügyet a legközelebbi tanácsülés döntésére bizza.

Incidens a Habima maroshévi előadásán. Maroshévizről jelentik: Kellemtelen incidens zavarta meg a Habima zsidó színtársulat tegnap esti előadását. A „Fehér rabszolganő” című dráma volt műsoron. Az előadás zavartalanul folyt a harmadik felvonás közepéig, amikor az épület színpadra nyíló ablakát nagy ködaráccal beverték és a ventilátoron keresztül is követ dobta a terembe. Nagy pánik keletkezett, többen megsérültek és csak néhány ember lélekjelenlétének köszönhető, hogy az előadást mégis zavartalanul folytathatták. A tettesek elmenekültek. Az eset után azonnal megjelent a helyszínen Bucur főszolgabíró és Braik rendőrbiztos, kik ígéretet tettek, hogy a tettesek kézrekerítésére minden lépést megtesznek.

Letartóztatott zsaroló áldetektív. Nagyvárad tudósítónk jelenti: Napról-napra több feljelentés érkezett a nagyvárad rendőrséghez, hogy egy magát detektívnek mondó hatalember végigjárja a kávéházakat és igazoltatás címén kisebb-nagyobb összeg erejéig megszarolja a vendégeket. A detektívek kiderítették, hogy a szélhámos Mihálka Ferenc foglalkozás nélküli, akit abban a pillanatban tartóztattak le, mikor az egyik kávéház bejáratánál már a nyolcadik vendéget „igazoltatta le”. Kitépte magát a detektívek közül, de a járőrök elfogták. A rendőrségen kiderült, hogy Mihálka már tízszer volt letartóztatva áldetektívkedése miatt. Kihallgatása közben a szélhámos le akart ugrani az emeletről, de még idejében megakadályozták és megbilincselve átkísítették az ügyészségre.

Constantin Mille levele az erdélyi kisebbségi újságírók szervezetének elnökéhez. Constantin Mille, a romániai sajtóföderáció elnöke a következő levelet intézte dr. Paál Árpádhoz, az Erdélyi és Bánáti újságírószervezet elnökéhez.

Az Erdélyi és Bánáti Kisebbségi Újságírók Szindikátusa Elnökének

Elnök ur!
Mélyen tisztelt kollégám!

Visszatérve az aradi kongresszusról, kötelemnek érzem, hogy a román sajtóföderáció elnöki minőségében és a magam személyében is megköszönjem Önnek és az egész népkisebbségi sajtónak azt a szíves és kollégialis fogadtatást, amelyben részesítették és a kedves momentumokat, amelyekkel megtisztelték, midőn kongresszusuk felemelő vitáinál jelen lehettem. Alkalmat adtak nekünk, hogy megismerjük és értékelni tudjuk Önöket és kívánjuk, hogy az ilyen alkalmak mennélgyakrabban ismétlődjenek s az Önök javára s a mi javunkra népeink megismerjék, megbecsüljék és megszeressék egymást.

Fogadja Elnök ur kártársi tiszteletem nyilvánítását
Constantin Mille

Válságban az angol mezőgazdaság. Londonból jelentik: Anglia mezőgazdaságának képe a háború következtében teljesen átalakult. A háborus konjunktúrának és igényeknek megfelelően ugyanis az angol gazdák a legelőgazdálkodásról szántóföldi gabonagazdálkodásra tértek át. Az állam garantálta a gazdáknak a szemestermények magas árát és a mezőgazdasági munkások jó megélhetése is biztosítva volt a munkabérvisszatérítés folytán, amely megszabta a munkabérek minimumát. Egy év óta azonban megszűnt úgy az államnak a termények árára vonatkozó kezessége, mint a minimális mezőgazdasági munkabéreknek megállapítását végző munkabérvisszatérítés. A szakkörök véleménye szerint ez volt előidézője a mezőgazdaság válságának. A tengerentúli termények árai nagy mértékben alászállottak és minthogy Anglia az élelmiszerek tekintetében is a szabad kereskedelem álláspontján volt és a tengeren való szállításnak költségei is nagymértékben csökkentek, a

Heti naptár

5683. Ab 1. Szombat. Ros-Chodes Ab.
Szombat beköszöntése: Temesváron 8 óra 20 perc, Kolozsváron 8 óra 10 perc, Brassóban 8 óra.

Szombat vége: Temesváron 9 óra 20 perc, Kolozsváron 9 óra 15 perc, Brassóban 9 óra.

Szidra: Mátyás-Mássz. A honfoglalás megkezdése előtt még egy törvényt hirdet Mózes a törzsfjedelmek útján a népnek a fogadalom és kimondott szó szentségéről. Ez a törvény szól elsősorban a nép vezetőihez, mert csak az adott szó szentsége alapján lehet a vezetőkre bízott közösség boldogulását előmozdítani. Ha a vezetők ahhoz tartják magukat, akkor a nép minden egyes tagja fogja példájukat követni s a nép élete a szöszegés-ozokzat megrázkódtatásoktól meg lesz kímélve.

Haftára: Hássámjím kisszi. (Jesájá 66.) Tulajdonképpen „Simu dvár” kezdeti háftárát (Jirmija 2.) kellene felolvasni, amely a három gyászhet második szombatjára előírt második feddőbeszédet tartalmazza, de a Ros-Chodes miatt olvasási helyette a Sábbat Ros-Chodesi háftárát. A javulni nem akaró bünsősöket, akik embertársaikon gyakorolt kegyetlenkedést az áldozati barmaikon folytatják, eltávolítja Isten az ő földjéről. Majd ha a számtízében megtisztultak, akkor minden szombaton és újnapnapján Isten csarnokába mennék és laborulnak az ő színe előtt.

tengerentúli gabona nagy konkurenciát okozott az angol mezőgazdaságnak. Hozzájárult ehhez, hogy sok gazda a háboru alatti magas terményáraktól csábítva, túl nagy áron vásárolt birtokot. Természetes, hogy ezek a mostani árak mellett nem találják meg a számításukat. A deflációs politika folytán a mezőgazdasági terhek még súlyosabbak lettek. Az angol mezőgazdák nem is állottak a gyakorlati mezőgazdaság olyan magas fekéán, amit a gabonagazdálkodásra való hirtelen áttérés megkívánt volna. A szövetkezeti termelés és értékesítés szervezete még koránt sincs olyan mértékben kiépítve és tökéletesítve, mint Dániában s az így előálló kevésbé kedvező helyzetet a nagy adóterhek és a rossz termések még csak súlyosbították. Ezeknek a kényszerítő körülményeknek a hatása alatt egyes szakkörök a szabad világgal forgalom gondolatának a feladását vették terbe s már készek volnának a gabonavédővámokkal és egyéb behozatali tiltó rendelkezésekkel is megbarátkozni.

Vasutasmulatság asszonyrablással és verekedéssel. Szerdán este nagyobb vasutastársaság mulatságot rendezett a brétfői patkógyár melletti korcsmában. Ejjfált a mulatság egyik rendezője, Jonescu György fogadást tett, hogy nőtársaságot szerez. Két cimborájával kiállott az utra s várták, kit hoz eléjük a végzet. Nemsokára odaért Pasca Alexandru hivatalnok és felesége, akik hazafelé igyekeztek. Az útas vasutasok megröhanáltak őket, az asszonyt erőszakkal behurcolták a korcsmába s földrétaperták. A védelmére berohant fájrt Jonescuék egy elverték, hogy elájult. Pasca feljelentésére a kolozsvári rendőrség letartóztatta Jonescut és átadta az ügyészségnek.

Művészek hitelintézete. Rómából jelentik: A lapok szerint Marinetti futurista költő a képzőművészek részére hitelintézeti alapítót, melyhez Mussolini lelkeshangu levélben csatlakozott. A lapok megállapítják, hogy az alapításhoz már csak a forgatóke hiányzik. Marinetti programja szerint a forgatókét könnyen megszerzik. A program a következőket mondja: „Az intézet előlegpénztár jellegű lesz, amennyiben műalkotásokat vesz zálogba. Ezekre becsülés szerint megfelelő hitelt, illetve kölcsönt ad.” A mai állapotok szerint a pornografikus és okkultirodalom örvend a legnagyobb keresletnek és valószínű, hogy az ilyen „művekre” adják majd a legnagyobb kölcsönt. Utánuk a modern operettek és a francia vigjátékok következnek. Tudományos műveket, amelyek után az érdeklődés csak, valószínűleg csak kis kölcsönben részesítenek.

Az orosz kormány lopással vádolja Wrangel. Párisból jelentik: Lapjelentések szerint a szovjetkormány jegyzéket intézett a belgrádi kormányhoz, amelyben felhívja ennek figyelmét, hogy Wrangel tábornok személyes költségeinek fedezésére eladja a pétervári kölcsönpénztár állami tulajdont képező javait, amelyeket magával vitt. Az orosz kormány megállapítva ezt a lopást, kéri a jugoszláv kormányt, tegye meg a szükséges intézkedéseket ennek a megakadályozására, mert ellenkező esetben felelőssé teszi az eltalajdonított tárgyak értékének megtérítésére.

Bűnügyi zár alá vették a gyilkos jegyző vagyonát. Nagyváradról jelenti tudósítónk: Bugariu körjegyző ügyében a vizsgálóbíró helyszíni nyomozása beigazolta, hogy Csiky Gergely kisbíró haláláért csakis Bugariut terheli felelősség. Ezért az ügyészség a vizsgálati fogság fenntartását rendelte el. Tekintettel arra, hogy a meggyilkolt kisbíró özvegyét és két áróját kártéríteni kell, Bugariu vagyonára elrendelték a bűnügyi zárlatot.

Szégnyen elől a halálba menekült. Simon Anna dohánygyári munkásnő hosszabb ideig tiltott viszonyt folytatott egy géplakotossal, de a férfi röviddel ezelőtt elköltözött Kolozsvárról. A kétségbeesett nő tegnap este Krizbai-utca 28. alatti lakásán marólguggal megmérgezte magát. A mentők bevitték a belgyógyászati klinikára, ahol gyomor-mosással visszamentették az életnek.

* Külföldi átutalásokat legelőnyösebben és leggyorsabban eszközöl az Erdélyi Bank és Takarékpénztár B. T.

* Felhívás. Melis Gyula Cluj, Str. Paris 15. sz. alatt lévő üzletét átvettem, felhivom nevezett cég hitelezőit, hogy követelésüket üzletemben, Str. Paris 15. jelentsék be 8 napon belül. Későbbi jelentkezők követeléseit nem veszem figyelembe.
Cluj, 1928. július 11. Varga Lajos.

Összes bany a mostani el nagyobb eroltassanak le Jiszraehre ágazatára és kimutatás leni.

kerjük, hogy elyüritéseket ejezzék be s atás kapcsán

mindennemű könnyű és Zsidó Nem-alanti címre Kajemeth le Talea Regele

sdorongokkal zürzavarban örök és töbe löttek.

egyrészt a munkások rohamozták után huszonhelyén, aki szállítottak.

ann rendőrg Fontana rik kerületi

gy a frontem annyira és hajtának tevékenységi ellenségei A templomk föl, mert akott város-

eszik Idását

Kelet tudó-bérlők szó-felajánlottak lakáshivatal boskodnak a hajléktalan

ént megbe-órakor a tsége közös jelent Popo-is. Az ér-lők szövet-temi tanár vták a ka-tparancsnok-an ismeret-a gyűlésen.

n rámutatott problémáját lakáshivatal tai garantál-e veszik és úkségletéről.

rozta, hogy A felhívás egürült lak-lakrészekben n vannak-e, szövetségében.

Harrington ette, hogy ak a török

Közgazdaság

Az első kolozsvári adókievések. Tegnap tartotta a kolozsvári kereskedők és iparosok adójának megállapítására kiküldött speciális bizottság első ülését. Az ülésen Muresan Viktor delegált pénzügyigazgató elnökölt. Az első nap megdöbbentően súlyos adókievésekkel kezdődött. Az Au Bon Gout-céget negyvennyolcezer, a Grünwald és Steiner-céget negyvenkétezer, Morvay Vilmost hármincötezer, a Lörinc és Tóth-céget harmincháromezer, a Fischbein és Spitz-céget negyvenegyezer, Sándort Samut huszonötezer, Tamási Tamást huszonötezer, Kupás Samut harmincezer, Fálrai Sándor negyvenegyezer, Katz és Mendel-céget harmincyolcezer lejjel adóztatták meg. A nagy megadóztatások kereskedőkörökben érthető megütést keltettek. A kirováásokat megfélembették.

A Malomszövetség kolozsvári központját Aradra helyezik. A Malomszövetség kolozsvári központját augusztus elsején Aradra helyezik és a szövetség igazgatója, Hoffmann Ödön is átveszi működése színhelyét. Kolozsváron a szövetség képviselőjét Osvada Vasil szövetségi alelnök vállalta.

Kávésok és vendéglősök a spekulatörvény ellen. Megirtuk, hogy Kolozsvárott a napokban hozták a spekulatörvényre való hivatkozással az első ítéleteket, jóllehet a spekulatörvény végrehajtási utasítása még nem jelent meg. Az első ítélet Meheleán Pétert, a sétatéri kioszk bérletjét sújtotta, aki ellen Constantinescu ügyész, aki egyébként a vádat képviselte, tett feljelentést. Az ügyész sérelmezte, hogy a vendéglőben az étlap hat lejjel jelöli meg a feketekávé, tőle pedig hét lejt kért a pincér. A vendéglős a tárgyalás során Lador bíró előtt azzal védekezett, hogy a kávé akkor általában, a polgármester engedélye és a cukordrágaság miatt, a kávésok is felemelt árak mellett árulták. Ha a rendes kávé hat lejjel volt megjelölve az étlapon, akkor teljes joggal kérhetett hét lejt a pincér. A bírő azonban ezt az érvelést nem fogadta el, hanem Meheleánt a spekulatörvény alapján husz napi elzárásra ítélte. A kávésok és vendéglősök ipartársulata ebből az alkalomból mozgalmat indít érdekei megvédésére. A vendéglősök a törvény rendelkezései által egzisztenciájukat nem látják ugyan veszélyeztetve, de attól tartanak, hogy a hatósági közegek tubuzgalmá miatt az egész vendéglősipar a közeljövőben nagy megrázkódtatásoknak lesz kitéve. A mozgalom odairányul, hogy a végrehajtási utasításban a vendéglősök érdeke megfelelő védelemben részesüljön.

Visszleszámítási hitel erdélyi ipari vállalatoknak. Bukarestből jelentik: A Banca Nationala a működési engedélyek felett rendelkező Iris-gyár, továbbá a sodronyipar és a láposvölgyi faipar javára nagyszabású visszleszámítási hitelt engedélyezett.

A kenyér- és lisztárak megállapítása. Az Erdélyi és Bánati Malomszövetség legutóbbi közgyűlése alkalmából megirtuk, hogy a szövetség memorandumban fordult a kormányhoz és felajánlotta az ország olcsó lisztel való ellátását abban az esetben, ha a malmok módot nyernek, hogy az olcsón szállítandó liszt fejében a luxusliszt kivételénél kártalaníthatják magukat. A barna kenyérliszt árát kilónként öt lejt, illetőleg öt lejt ötven banival hozták forgalomba, de a kiörlési arány megváltoztatását követelik és a felesleges fehérliszt minden korlátozás nélküli kivétel. Bukarestből érkező hírek szerint a szakminiszterek és a Legfelsőbb Gazdasági Tanács az emlékiratot alapos tanulmány tárgyává tette és van remény rá, hogy annak követeléseit a kormány teljesíteni fogja.

A magyarországi cukor- és paprikaárak. Budapestről jelentik: A cukor árát a gyárak június 25-től kezdődő érvénnyel kilónként 300 koronával felemelték. Jelenleg közvetlenül a gyárból teljes kocsirekományokban való szállításkor a következő árakat számítják: a kristálycukor zsákokban vagy dobozokban 1710 K, nagysüveg 1740 K, kistsüveg 1745 K, kocka nettó 50 kg-os ládákban 1760 K, bruttó 50 kg-os dobozokban 1750 K, lisztcukor nettó

50 kg-os ládákban 1785 K, bruttó 5 kg-os dobozokban 1725 K, kockacukor zsákokban 1740 K, nyerscukor 1650 K. Fűszer- és gyarmatárak áraiban a múlt hét vége óta nem állapítható meg változás, bár az irányzat határozottan szilárd és a kereslet még mindig nagyobb a kínálatnál, illetőleg még mindig nincs semmi kínálat. Csupán a tea drágulása haladt a hét első napjain hatalmas lépéssel előre. Paprika árai is tovább emelkedtek. Szegedről a következő nagybani piaci árakat jelentik: édesnemes különlegesség 5200 K, másodrendű 1600 K, harmadrendű 1600 K.

A tűzifaexport. A megindult tűzifaexport következtében az erdélyi faegyesület adminisztrációs munkálatai is felszaporodtak. Az egyesület választmányja e hó 13-án, pénteken délután Jókai utcán 2 szám alatti helyiségében ülést tart, amelynek tárgya a tűzifaexport kérdése lesz.

A mai valutapiac

A német márka nagymérvű zürichi javulása. Berlinben szilárdak a külföldi devizák. Tovább javul a svájci frank.

(Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német márka a mai zürichi nyitáskor 24-50-re emelkedett. A zártnál tovább javult a márka, 26-50-nel jegyezték. A márka zürichi javulása a berlini tőzsdén a külföldi értékek árfolyamait nem csökkentette. A dollárt ma is 187000 márkával, a font sterlinget 860000 márkával jegyezték. A svájci frank javulása ma tovább tartott. A zürichi tőzsdén a külföldi értékek tovább estek. Csak a lejt jegyzik változatlanul 290-nel.

A belföldi pénzpiac a román ünnep miatt a forgalom szünetel.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 24 $\frac{1}{2}$ —26 $\frac{1}{2}$, Newyork 572-50—573, London 2622—2628, Páris 3405—3395, Milano 2495—2475, Prága 1720—1710, Budapest 6-50—6-50, Belgrád 600—600, Bukarest 290—290, Varsó 47—47, Bécs 81 $\frac{1}{2}$ —81, Bécs lebellyezett —.

Páris. Előtőzsde: London 7770, Newyork 1683, Berlin 7, Róma 7300, Prága 5090, Bukarest 850, Zürich 293, Bécs 24, Varsó 2.

Berlin. Zárlat: Róma 8060, London 860000, Newyork 187000, Páris 11160, Zürich 32600, Bécs 271, Prága 5680, Budapest 2150, Amsterdam 7300, Brüsszel 9350.

A budapesti devizaközpont hivatalos árfolyamai: Napoleon 3308—3328, lejt 43—47, fontsterling 38800—40000, márka 490—500, olasz líra 369—389, francia frank 505—525, szokol 255-00—277-00, svájci frank 1480—1540, osztr. korona 1205—1305, dinár 8900—9000, dollár 8475—8775, lengyel márka 700—780.

* Kirándulásnál nélkülözhetetlen a Diana sósorszesz, izmaink legjobb ápolója. Ügyeljünk a Diana névre.

Valutát és Devizát

a legolcsóbban ad, a legmagasabb áron vesz a
Kereskedelmi Hitelintézet
Kolozsvár, Főút 20. Telefon 40 és 229

Mégis csak legjobb a késnéltű borotváló por, amely az ország legrégebb gyártmánya

„RASOL IDEAL“

Kapható 1-es, 2-es és 3-as minőségben (utóbbi a legerősebb) 1/4, 1/2 kg. szép kivitelű csomagolásban. 5 kg. vétel franco-franco lei 130—, kisebb mennyiségben lei 30— egykint. Óvakodjunk az ártalmas utaztatástól. Csak az „Ideal“ felirású valódi

Reszling József fodrász

Cluj, Călea R. Ferd. 30. (a nagy vashid mellett).

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Heti műsor

Péntek: Pillangó főhadnagy. (Operettrepriz. Pintér Böske vendégtájkával. Premier helyárakkal. Sorozatszám 472.)

Szombat: Bob herceg. (Pintér Böske bucsufőlépésével. Premier helyárakkal. Sorozatszám 473.)

Vasárnap délután 3 órakor: Bajadér. (Harmincad-szor. Kolbay Ildikóval, Somogyi Emmával, Virággal, Ekocsselel. Rendes helyárakkal. Sorozatszám 475.)

A színházi iroda hírei

A jövő évi bérlet. Mozgalmas, rendkívül érdekes, művészi szenzációkban gazdag idénye lesz a jövő évben a magyar színháznak. A szervezkedés immár befejezést nyert s a társulat minden tekintetben megerősödött nemcsak számbelileg, hanem művészi szempontból is. Az igazgatói irodában lázasan készül a jövő évad hatalmas művészi programja. A titkári irodában pedig állandóan nagy a sürgés-forgás, mert ott a jövő évadra szóló bérletkötések folynak. Sohasem indult meg még a bérletkötés olyan jó auspiciumok között, mint az ez évadban, mert már az első héten több bérlet jelentkezett, mint amennyi a tavalyi évadban volt. A bérletkötések e hét végén zárulnak be.

Somogyi Emmi és Virág Lajos bucsuja. Vasárnap a Gül Baba Gábor diák szerepében Somogyi Emmi, hétfőn este pedig a Leányvásárban Virág bucsuzik a kolozsvári közönségtől.

Bajadér — délután. Harmincadik előadása lesz vasárnap délután a példátlanul népszerű Bajadérnak. A címszerepet Kolbai Ildikó fogja játszani.

Pintér Böske vendégtájkája. Még két este játszik a Magyar Színházban Pintér Böske. Pénteken a Pillangó főhadnagyban egyik legparádésabb szerepét fogja játszani. Bucsuvendégtájkája szombaton lesz a Bob herceggel.

Leszállított
árak!

HARISNYA,
KEZTYÜ ÉS
KÖTÖTTÁRU
KÜLÖN-
LEGESSEGEK
EREDETI
GYÁRI ARBAN
ÁRUSITTAT-
NAK

BLATT

KÖTÖTT-
SZÖVÖTT
ÁRUHÁZA

Leszállított
árak!

CLUJ
KOLOZSVÁR
FÖTÉR 13.
SZÁM
ALATT

Állami tisztviselőknek külön engedmény!

Csikos tennisz nadrág 455 Lei
Gamiköpeny . . . . . 980 Lei
Sport vászonöltöny 1200 Lei

KATZ és MENDEL
cégnél Cluj, Fötér 10. szám.

HA BUTORT, ZONGORÁ

Marosvásárhelyre
SZÉKELY és RÉTI
ERDELYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butorterm

In der auf B
isr. Kultusgemein
len zu besetzen.

1. Die Stelle
mit Zeugnissen in
Bildung, seine ein
und seine bisherig
laut Übereinkom
2. Die Stelle
mit seinem תולדות
und mit Zeugnisse
keit zu belegen.
העל תולדות und
kommen.

Offerte sind
Alba-Iulia, an

Die unterfer
sucht für ihren F
züglichen und tü
anerkannter תולדות
den solche die zu
laut Übereinkom
nur Berufene zuge
Gesuche sam
benslauf und Fas
an Vorstand der
Satu-Mare, Rumän

Izléses,
szép és olcsó

nyom
KAD
Cluj-Kol

Szombaton
zárva!

„TA
EZU
CLUJ-KOLO

CLUJ-KOLO

a legmag

Gyárt evő

csak

Telefon 4-82.

Exporti

Román
Ausztr
között hatá
díjta

Deuts

nemze
lalata
Közpon

HÁZAK Wier
pest, VII., Bă
Oradea Mare
utca 61. Arad,
part. Szolnok
Bruck, Hegye
Békéscsaba, C

Fuvarleve
Speciál

Comunitatea evrească din Alba-Iulia
181-1923.

CONCURS

In der auf Basis des Schulchan-Aruch stehenden
isr. Kultusgemeinde zu Alba-Iulia sind folgende Stel-
len zu besetzen.

1. Die Stelle eines Oberkantor. Sein Offert ist
mit Zeugnissen über seine erstrangige musikalische
Bildung, seine einwandfreie religiöse Lebensführung
und seine bisherige Wirksamkeit zu belegen. Gehalt
laut Übereinkommen.

2. Die Stelle eines *שו"ת* Sein Offert ist
mit seinem *קבלות* von 3 anerkannten orth. Rabbinen
und mit Zeugnissen über seine bisherige Wirksam-
keit zu belegen. — Auch muss derselbe tüchtiger
בעל תורה und *קורא* sein. Gehalt laut Überein-
kommen.

Offerte sind sofort einzusenden.

Alba-Iulia, am 9. Juli 1923. Der Vorstand

Concurs

Die unterfertigte orth. isr. Kultusgemeinde
sucht für ihren Haupttempel per sofort einen vor-
züglichen und tüchtigen *חזן* der auch ein
anerkannter *בעל תורה* sein muss. Bevorzugt wer-
den solche die zugleich *עופות שוחטים* sind. Gehalt
laut Übereinkommen. — Zum Probavortrag werden
nur berufene zugelassen.

Gesuche sammt Zeugnissabschriften über Le-
benslauf und Familienverhältnisse sind zu richten
an Vorstand der orth. isr. Kultusgemeinde in
Satu-Mare, Rumänien.

Izléses,
szép és olcsó

nyomtatványokat készít a
KADIMA-NYOMDA

Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop No. 10

Szombaton
zárva!

„TACÁMUL“

EZÜSTÁRUGYAR
CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Avram Iancu
volt Petőfi-utca 3

Ezüstöt

a legmagasabb áron veszi!

Gyárt evőeszközöket, dísztárgyakat
csak viszonteladónak

Telefon 4-82. Sürgőnycim: Tacámul Cluj

Exportját és importját

Románia, Magyarország,
Ausztria és Németország

között határidővel és legolcsóbb fix
díjtételek mellett csak

Deutsch Testvérek

nemzetközi szállítási vál-
lalata tudja lebonyolítani.
Központ: Cluj, Piata Unirei 26.

HÁZAK Wien I, Rottenturmstrasse 27 Buda-
pest, VII., Rákóczi-ut 6., VII. Dohány-utca 3.
Oradea Mare, Rákóczi-ut 24. Brasov, Kapu-
utca 81. Arad, Simonyi-utca 13. Orsova, Duna-
part. Szolnok Madách-utca 1. Expoziturák:
Bruck, Hegyeshalom, Oszon, Biharkeresztes,
Békéscsaba, Curtici, Kőtegyán, Biharpuszta.

Fuvarlevél felülvizsgáló iroda
Speciális dunai forgalom!

Vágott és vágatlan tűzifát
waggon, ől és mázsatételekben, ugyezintén
Meszet, Cementet és Gipszet
legolcsóbban szállit a

CALCIT MŰVEK R.-T.

Str. Dragalina (v. Fellegvárt-ut) 9.
Telefon interurban 11-08.

1 m³ oltott mész 400 lei

GYAPJUIPAR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
TIMIȘOARA TEMESVÁR

Ajánlja kiváló minőségű
szövet, harisnya és min-
dennemű sport és gyapju
kötészövött árúit

CLUB TRANSATLANTIQUE

első és legnagyobb francia hajóstársaság

Luxusgőzösök

Newyork, Cuba,
Mexico-ba
stb.

Bukarest, Páris, Havre
utvonalon át.

Vezérképviselőt Nagyrománia részére:
ADOLF SALOMON FIA
Bukarest, strada Paris No. 14

Legnagyobb kényelem, gyors utazás, ki-
tűnő ellátás, elsőrangú kiszolgálás, külön
kajuttók. Lloyd 1637 1541

Legmodernbb kisautó, 1923 modell, négyüléses

**Ego-
Automobil**

raktárra érkezett Emil Nagyhoz, Cluj-Kolozsvár

Olcsó bevásárlási forrás!! Textil, kötött és
rövidáruháza
Feuerstein J. Cluj, str. Regina
Maria 12. 1466

Sósav

Kénsav

bőrgyógyászhoz szükséges vegytermékek, Meister
Lucius és Badische anilinek nagytételben érkeztek
Kalmár Áruforgalmi R.-T.
fűszer-, festék- és gyarmatárkereskedés engros és
detailosztályába Cluj, Str. R. Maria (Deák F.-u.) 42

Telefon 31. **Ládagyár** Flóküzlet:
Egeres

Mindenmü ladákat és fadobozokat összeszegezett
és szétszedett részekben megrendelésre azonnal
készít és szállit a legolcsóbb napi áron 1361

Sajovics és Lebovits fűszerkereskedés
és ládagyár
Cluj, Strada Cernauji (volt Kajántól-ut) 1 szám

DIANA

FÜRDŐ ÉS VIZGYÓGY-
INTÉZET

szénsavas-fenyőkvonatt,
kén, só, villány, hőlég,
nap stb. stb. fűrdőkkel. —

Vezető orvos: Dr. Porsche
ideggyógyász

„Barzel“ Cluj-Kolozsvár,
Piata M. Vit. 13

Fierarie 1480 Vasúztét Telefon 10-49.

Telefon inter-urban: 2-13 ELSŐ Sürgőnycim:
ERDÉLYRÉSZI Juvaere Cluj

ÉKSZERÁRUGYAR

Cluj-Kolozsvár,
Cal. Regele Ferdinand (v. Wesselényi-u.) 19

Van szerencsénk t. vevőinket értesíteni,
hogy gyár és iroda-
helyiségeinket

Calea Regele Ferdinand (volt
Wesselényi Miklós-u.) 19 sz.

alatti saját
telepünkre helyeztük át.
Kérjük nb. megbízásainkkal továbbra is
felkeresni, melyeket most még fokozottabb
pontossággal teljesítünk. Lloyd 607 1368

ESZET

repreiz. Pinter
nier helyarak.

bucsniföllepe-
kal. Sorozat.

r. (Harminead-
ogyi Emaivel,
s helyarakkal.

ei
nas, readkivül
dag idénya lesz

A szervezke-
rsulat minden
számbelileg

igazgatói iro-
hatalmas mű-
an pedig állan-

t a jövő évadra
nem indult meg
ciumok között,

első héten több
a tavalyi évad-
gén zárulnak be.

Lajos bucsuja.
diák szerepében

g a Leányvásár-
közönségtől.

incadik előadása
tlanul népszerű
ai Hldikó fogja

téka. Még két
a Pinter Böske-
n egyik legpará-
Bucsuvendégjátéka

ISNYA,
TYÚ ÉS
TÖTTÁRU
ON-
ESSÉGEK
DETI
ARI ARBAN
USITTAT-
K

TT

TÖTT-
OVÓTT
UHÁZA

UJ
OLOZSVÁR

TÉR 13.

AM

ATT

lón engedmény!

455 Lei

980 Lei

200 Lei

DEL

szám.

ZONGORÁT

és tekint
rhelyre meg a

ÉS RÉTI

ESZV-TARS. batorterm

Grünwald üvegszolda Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készítenek. Oradea-Mare és tükörgyár Épületüvegezési vállalat — Ujrafoncsorozás — Finntükrök Strada Berillozy 16. szám

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 2 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lei. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 20 lei. Jellegű hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésekkel a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbítatnak. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lei 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Elköltözés miatt

teljesen új keményfából készült modern hálószoba berendezés, konyhabutorzat

oladó

Cím a kiadóban

Megvételre keresek használt gyermekágyat. Cím a kiadóban. 5874

Perfekt magyar-német gyors- és gépirónő keresetek, esetleg mellékfoglalkozásként csak délutánra vagy órákra. — Ajánlatok „Perfekt” jellegűre a kiadóba keretnek. 5875

Viessel Lázár marosvásárhelyi lakos Kolozsvár és Székelykocsárd között két pár teofilint és egy tálcazt elvesztett. — Becsületos megtaláló keretnek, hogy adja le Rosenzweig Antal Cluj, Széchenyi-tér 37. sz. alá. 5876

Fiatal, kereskedelmi iskolai végzettséggel rendelkező tisztviselő, teljes német és magyar, lehetőleg román nyelvismerettel, nagyobb erdélyi textilvállalathoz azonnali belépésre kerestetik. — Részletes ajánlatok fényképpel, az eddigi működés és fizetési igény megjelölésével „Textilvállalat” jelige alatt ezen lap kiadóhivatalába intézendők. 5878

Fűszer- és vaskereskedés forgalmas kisebb városban en-gross vevőkörrel, 1 szoba, konyha lakással évi 4000 lej üzlet és lakbérrel, más vállalat miatt, esetleg áru nélkül is, átadó. Megkereséseket „Existencia” 25.000 lejigével továbbít e lap kiadóhivatala. 5810

Gyógy-növényeket

kőrishogarat és anyarozsot vásárol a „HERBA” vállalat, Cluj, Strada N. Iorga 2.

1562

Eladó vagy bérbeadó egy tüzemben levő 9 járatu henger- és olajmalom vagy társulék, esetleg a berendezés külön is eladó. Mór Frejmovics Kertarosa, Biharm., állomás Valoalu Mihai. 5864

Fűrésztelep azonnali belépésre olyan férfi vagy női tanerőt keres, ki elemi és gimnázium alsó osztályaira magántanulókat oktat és azokat évvégi vizsgára előkészíteni vállalkozik. Zeneértők előnyben részesülnek. Ajánlatok fizetési igények megjelölésével „Fűrészyár postafiókjá Calata-Mare” címre címzendők. 5868

Üzemi konyha önálló vezetésére azonnali belépésre olyan szidő nőt keresünk, ki saját magánál vagy jobb uri háznál ilyen minőségben már működött. Ajánlatok fizetési igények megjelölésével „Fűrésztelep postafiókjá, Calata-Mare” címre címzendők. 5868

Butor! Legolcsóbb bevásárlási forrás Klein Izsák, Unió-u. 21. 1581

Táblaüveg, demyonok

korcsmai és mindennemű üvegaruk nagyraktára

Péter és Schwarcz

Cluj, P. M. Viteazut. (Széchenyi-tér) 34

1518

Legelőnyösebb beszerzési forrás

Villamostepek

építését garancia mellett vállalja:

Zsigmond János

elektrotechnikai vállalat és mérnöki irodája

Cluj-Kolozsvár, Str. Vlahuța (volt Bolyai-u.)

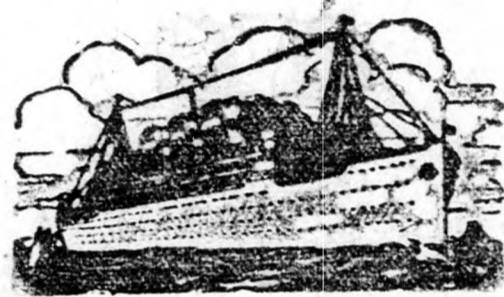
Ujjonnan berendezett modern nagy gépjavító-és tekercselőműhely. Szakszerű javítások és átkeressalések. Gyenge áramú és magas feszültségű berendezések. — Hálózatok tervezése és építése

120 HP Langfelder gyártmányu compand condensatoros stabil gőzgép,

10 HP Máv. gyártmányu gőzlokomobil, Magyar Motor- és Gépgyár gyártmányu hidraulikus olajpumpa, 3-4 HP beazimotor, Rádiószállítók nagy teljesítménnyel, felvonók, raktárról azonnal szállíthatók.

Hoffmann Sándor okleveles gépészmérnök gépműhelye, Cluj-Kolozsvár, Strada Săcutișcă 2. szám

Kabbalisták és csodatevők (történetek) Ara füzve 24 lej

Légközelebb indulnak:

„Braga” augusztus 9-én

„Canada” szept. 8-án

Minden hónap 8-án rendes hajójáratok.

Reclama 3013

Fabre Line

FRANCIA HAJÓZÁSI TÁRSASÁG

Constanța-Newyork

közvetlen hajójáratok minden hónapban. Átszállás nélkül. — Csak egy vizum (az amerikai) szükséges. Augusztus 1-től rendes hajójáratok

Constanța-Jaffa (Palesztina) és Marseille között.

Rendkívül kedvező feltételek. — Felvilágosításokat nyújt, prospektusokkal és hajójeggyel szolgál a

FABRE LINE S. A. R.

BUCUREȘTI, PASÁG, COMOEDIA

S. Eisenstädter

Cluj, Calea Victoriei 2

Szőrmeárúház

Sportkabátok és bundákban nagy választék

Ne felejtse össze régi hirtetés megemelt!

SZERKESZTŐSÉG
HIVATAL ÉS N
Cluj-Kolozsvár,
L. Pop (Brassai-

Telefon: Szerk
és kiadóhivatal
Zs. N. Sz.

A kéziratok kiz
szerkesztőségn
zendők. Kézirat
adunk viss

Cluj-Kolozsvá

A legutol
kaptuk a távir
ország között a
bek lesznek és
nyegét. A krizi
pontját és az
percben beköv
új európai poli
vel számoltak.
egymásra követ
hetett látni a k
nek. Annyi biz
tak, a régi szöv
legnagyobb eur
ciót keres, soka
frigyre, angol-o
már láttuk az a
hatalmasságok e
szerre minden v
Londonból a kö
egyhangulag kor
javulását. Az e
szoros együttmű

Tehát így
és az utána köv
levelezte, mégse
pillanatban észb
lazult kötelékek
szeredett mozdú
az utolsó percb
keztét. — Marad
másnak Baldwin
fordított fejfel,
ben: — maradj
következett el,
visszanyerjék ö
talán már szives
volna Franciaor
kormányzók is
megmondani vé
kormányzóknak,
lett valahonnan
lenfelek félve ö
keletről, vagy i
fenyegető fekete
csak a megjelen
lajdonképen m
áll egymással sz
így világosíthatu
metország az eg
Anglia a másik
is kétségtelenül
got a társadalmi
keny különböző
tól, Angliát ped
egyensúlyozásáb
sében dezekviva
hatalmasság kü
melyik két-két
kel, a legelőb
úgy áll a dolog
ország egymásra
érzi ezt és ezért
ciaország kezét.
úgy gondolja B
rilmény, hogy
Franciaország n
A jóvátételt csal
mára foglalta le
szemben ugyszó
ságment lép fel,
tízsdifferenciáko